

Arnhem

Groenagenda

19 januari 2015

Het perspectief voor Arnhem in 2025 is een groeninclusieve stad waarbij enerzijds mogelijkheden worden gecreëerd en benut om Arnhem groener te maken en anderzijds groene oplossingen worden ingezet om de stad, haar wijken en haar inwoners gezonder, duurzamer en socialer te maken.

Vanuit de Arnhemse ‘burgertop’ en de daarna georganiseerde verdiepingsbijeenkomst zijn een aantal thema’s gedistilleerd en uitgewerkt waarop we de komende 10 jaar gaan inzetten: ‘groen in de buurt’, ‘parken’, ‘groen en duurzaam’, ‘groen en jeugd’, ‘stadslandbouw’ en ‘structureel gemeente groen’. Er is hard gewerkt om van alle geleverde input een consistent verhaal te maken.

Het uitgangspunt voor de uitwerking van deze Groenagenda is een structurele samenwerking met een duidelijke rolverdeling die gebaseerd is op gedeeld eigenaarschap met de gemeente, semioverheden, maatschappelijke- en groene organisaties, ondernemers en burgers.

De gemeente blijft ook in 2025 verantwoordelijk voor de basisstructuur: zowel voor het fysieke groen als de beleidskaders en regelgeving. Ecologisch groen, duurzaamheid en de samenwerking met andere beleidsvelden zullen hierin een nadrukkelijke rol hebben.

De uitvoering voor het kleinschalige groen wordt voortaan uitbesteed aan lokale ondernemers en actieve bewoners. De gemeente zal hierin faciliteren en ondersteunen.

Bewonersinitiatieven worden gefaciliteerd en actief ondersteund. De gemeente stelt zich op als gelijkwaardig partner die niet alleen meedenkt, maar ook mede-verantwoordelijkheid draagt en financieel ondersteunt. Studenten van Hogeschool Van Hall Larenstein worden betrokken bij bewonersinitiatieven.

De inwoners van Arnhem zullen 'groen', 'duurzaam' en 'gezond' in 2025 geïntegreerd hebben in hun levenswijze en de gemeente geeft hierin het goede voorbeeld. Educatie op scholen, groencursussen, laagdrempelige activiteiten, informatieverstrekking, stimuleringsprogramma's, ondersteuning van burgerinitiatieven en beloning van participatie zullen hiertoe hebben bijgedragen.

De officiële 'aftrap' zal in 2015 zijn gegeven met het uitschrijven van een prijsvraag: "het beste idee om groen Arnhem op de kaart te zetten."

Na het uitwerken van deze Groenagenda zijn contactgroepen gevormd van Arnhemmers die bereid zijn mee te denken en te helpen om de voorgestelde agendapunten te implementeren.

Groen in de buurt

De insteek voor dit thema is het opwaarderen van groen als middel voor het verbeteren van de leefbaarheid, de cohesie en de gezondheid van de wijken en hun bewoners.

Naast het structurele groen en het creëren van wijkparken wordt sterker ingezet op bewonersparticipatie. De gemeente levert hiertoe consistent beleid met duidelijke kaders en voorwaarden en daaraan gekoppeld een snelle besluitvorming.

Gemeente, organisaties en groene en/of maatschappelijke ondernemers stimuleren bewonersparticipatie door het vergoten van de medezeggenschap, het scheppen van kansen, het ondersteunen, faciliteren en financieren van bewonersinitiatieven en door laagdrempelige activiteiten samen met de wijk te organiseren.

In elke wijk wordt een groengroep geïnitieerd, gefaciliteerd en gemandateerd, met daaraan gekoppeld een groen coördinator en/of een groene opbouwwerker. Daarnaast krijgt elke wijk een depot voor o.a. uitleen van gereedschap, het inzamelen van compost en het verstrekken van houtsnippers.

Parken

We zetten in op het behoud en het versterken van de identiteit van onze stadsparken.

Binnen de kaders van hun unieke karakter zullen de gebruikersgroepen en de functies van deze parken worden verbreed door de aanplant van meer eetbaar groen (voor mens en dier), het creëren van natuurlijke speelplekken, benutten van olifantenpaadjes, het bergen van hemelwater en bereikbare losloopgebieden.

De culturele en economische potentie zal beter worden benut door meer ruimte te scheppen voor attracties, evenementen en kunst. Hiertoe kan een netwerk worden opgezet ter ondersteuning van deze initiatieven.

Naast de stadsparken krijgt elke wijk een eigen wijkpark. Plekken die geschikt zijn om als (eventueel tijdelijk) buurtpark in te richten en te gebruiken, zoals bijvoorbeeld het emplacement in het Broek en de bouwlocaties in Arnhem-zuid, zullen in kaart worden gebracht. De buurt zal hierbij actief ondersteund en gefaciliteerd te worden.

Groen en duurzaam

Groen wordt geïntegreerd in diverse beleidsvelden als duurzaam en vanzelfsprekend middel om te ontwikkelen en/of problemen op te lossen. De gemeente geeft het goede voorbeeld en maakt alle openbare gebouwen groen en duurzaam.

Duurzaam ondernemerschap wordt beloond. Groencompensatie bij bouw- en sloopprojecten wordt verplicht. De landelijk beschikbare voorbeelden en maatregelen worden toegepast om Arnhemse evenementen schoon en duurzaam te maken.

Groene gevels en daken, bomen dienen om de ‘hitte eilanden’ in de stad aan te pakken en de luchtkwaliteit op de singels te verbeteren. Over 10 jaar hebben alle scholen groene daken en/of zonnepanelen.

Riolen worden ontlast door afkoppeling van het regenwater, waterberging in sloten, beken en wadi's en door het vergroenen van pleinen en tuinen. Dit jaar nog gaat de schop in de grond om de Jansbeek boven water te halen.

De verwerking van het afval, met name compost en houtsnippers, wordt lokaal aanbesteed en komt via de wijkdepots ter beschikking van de bewoners.

Zwerfafval wordt teruggebracht door bewustwordingscampagnes en bewoners die het goede voorbeeld geven. Er worden maatregelen genomen om gratis plastic tasjes en drinkflesjes zonder statiegeld te laten verdwijnen uit de winkels en de straten.

Groen en jeugd

Groen krijgt een nadrukkelijke rol in de ontwikkeling van de jeugd. Hiervoor wordt het budget voor sport en educatie gekoppeld aan groen voor jeugd.

Op scholen wordt groen en natuureducatie een vast onderdeel van het lesprogramma en het instellingsbeleid. Schoolpleinen worden vergroend met een eigen schoolmoestuin in samenwerking met de buurt.

Samen met bewoners worden natuurlijke en avontuurlijke speelplekken ingericht.

Omgekeerd zal de energie van de jeugd ingezet worden bij het realiseren van groene ontwikkelingen. Kinderen en jongeren zullen meedenken en werken bij de invulling van de openbare ruimte en worden betrokken bij laagdrempelige activiteiten in de wijk.

De gemeente stimuleert deze ontwikkelingen vanuit de rol van aanjager en partner. Wet en regelgeving omtrent initiatieven van instellingen en burgers zal worden versoepeld.

Stadslandbouw

In 2025 bestaat elke wijk voor minimaal 10% van de beschikbare ruimte uit stadslandbouw.

Er wordt samengewerkt om alle vormen van stadslandbouw op kleine en grote schaal te stimuleren en uit te breiden: van de aardbeienplantjes op het balkon, zelfbouwkisten, dak- en geveltuinen, lokale pluktuinen, school- en wijkmoestuinen tot stedelijke moestuincomplexen.

De gemeente ondersteunt en faciliteert bewonersinitiatieven o.a. met kennis, communicatie, soepele regelgeving (vergunningen), bodemonderzoek, behoeften inventarisatie en centrale inkoop.

Er worden financiën vrijgemaakt om initiatieven en groengroepen professioneel te laten ondersteunen.

Braakliggende bouwgronden komen beschikbaar voor (tijdelijk) gebruik door bewoners.

Wijkgerichte groengroepen coördineren, bieden praktische ondersteuning en beheren het depot voor organisch afval/compost en tuingereedschap.

Mensen vanuit de gemeentelijke participatiewet zullen worden ingezet om mee te werken aan lokale initiatieven en beloond met verse groente.

Er wordt een stedelijk 'foodcouncil' opgericht die samen met de gemeente een duidelijke visie opstelt voor het beleid over stadslandbouw en voedselzekerheid en dit coördineert. Er wordt hieruit o.a. een bewustwordingsstrategie uitgezet voor het eten van eigen bodem. Een verdienmodel voor stadsgroente uit Arnhem wordt ontwikkeld en ondersteund. Ook worden mogelijkheden onderzocht voor experimentele stadsbouw zoals het kweken van oergewassen of het telen van hennep en brandnetels voor diverse duurzame doeleinden.

Structureel groen

Arnhemmers zijn trots op ons groen: we zijn ons er van bewust en weten het te waarderen.

Het grote structureel groen in de stad zal worden behouden en waar mogelijk worden versterkt en uitgebreid in overeenstemming met de omgeving. In het stadshart kleuren straten en pleinen groen.

Groene wandel- en fietsroutes tussen de parken en de wijken zorgen voor verbinding. Hiermee zullen ook de Veluwe en de Betuwe worden verbonden aan de Rijn.

Meer natuur en natuurbeleving zal in de stad zal worden toegevoegd door ecologisch- en gedifferentieerd beheer, eetbaar groen, het stimuleren van de biodiversiteit en het aanstellen van een stadsecoloog. Potentiële ecologische zones worden opgeschoond en met bewoners wordt een beheerplan gemaakt.

We gaan meer samen doen. Er wordt gebruik gemaakt van de Arnhem aanwezige kracht en expertise. De uitvoering van het groenbeheer wordt in de wijken georganiseerd in samenwerking met de groengroepen, de groencoordinator en de groene opbouwwerker. Zo mogelijk wordt het beheer uitbesteed aan lokale ondernemers/bedrijven of aan bewoners.

Het effect van het loslaten van de kapvergunning wordt gemonitord.

Colofon

De input is geleverd door:

David Koning

Johan Wolthuis

M van Rooijen

Sande Janssen

Kim Lagerwei

Ad Bodenstaff

Bart Beukema

Ed van Zanten

Frans Koops

Marjan Crebas

Ber Oomen

Hanna Bakker

Lizette Boomgaard

Annemarie van Velzen

Marc Dekens

Geert Elemans

Paul Kusters

Remco Schreuder

Willemij van der Heijden

Hennie Mones

Gytha van der Veer

Xavier Maurer

Gerda Hendriks

René Hubbers

André Schulten

Lars Birkholz

Tinka Chabot

Myrthe de Graaf

Saly Rey

Adri SlenterMike Hoose

Carlos Verhoef

Nicoline Wiersma

Johannes Kon

Ramon Barends

Elise A Ajrusoka

Thomas Hommes

Bas Roodbergen

Ellen Karis

Willem Jakobs

Mirjam Alexander

Organisatie en verzamelen van input

Thomas Hommes

Ellen Karis

Bas Roodbergen

Willem Jakobs

Mirjam Alexander

Ondersteuning bij de organisatie

Hans van Ammers

Carla Frederix

Verwerking van de input en schrijven van de tekst

Mirjam Alexander

Contactgroepen

Na het verzamelen van input voor deze agenda, hebben we de deelnemende Arnhemmers gevraagd hun naam achter te laten bij de thema's waarover zij op de hoogte gehouden wensen te worden en willen meedenken en helpen. Dit kan zowel op eigen initiatief als op verzoek van de gemeente.

Contactgroep 'groen in de buurt'

Gerda Hendriks

Adri Slenter

Lisette Boomgaard

Xavier Maurer

Willemij van der Heijden

Saly Rey

Bas Roodbergen

Mieke Hoose

Contactgroep 'stadsparken'

Bart Beukema

Lisette Boomgaard

Adri Slenter

Willem Jakobs

Contactgroep 'groen en milieu'

Adri Slenter

Tinka Chabot

Lisette Boomgaard

Remco Schreuder

Gerda Hendriks

Contactgroep 'stadslandbouw'

Carlos Verhoef

Bas Roodbergen

Annemarie van Velzen

Kim Lagerweij

David Koning

Xavier Maurer

Tom Hommes

Hennie Mones

Gytha van der Veer

Paul Kusters

Hanna Bakker

Lisette Boomgaard

Contactgroep 'structureel gemeente groen'

Tinka Chabot

Hennie Mones

Annemarie van Velzen

Gerda Hendriks

Xavier Maurer

Adri Slenter

Lisette Boomgaard

Willem Jakobs

Contactgroep 'groen en jeugd'

Willemij van der Heijden

Hanna Bakker

Mike Hoose

David Koning

Lisette Boomgaard

Mirjam Alexander

